

Sehem I-Għaqda tal-Mużika San Gejtanu fil-Karnival matul is-snin

Jikteb Horace Muscat - President Onorarju

META wiehed ihares lejn l-istorja tal-Għaqda tal-Mużika San Gejtanu, jintebah malajr kemm din l-Għaqda kienet pijuniera fl-organizzazzjoni ta' diversi attivitajiet; haġa li tagħmilha unika fost is-Socjetajiet Mużikali fil-Ħamrun u fil-gżejjjer Maltin.

Is-suġġett li għażiżt biex nikteb dwaru Ilum huwa IL-KARNIVAL. Hu suġġett li johloq interess u li hu importanti fl-istorja tal-Għaqda ghaliex nghid mill-ewwel li l-hidma tal-Għaqda f'dan il-qasam ta' tradizzjoni kbira, ta' storja u ta' kultura, kienet hidma li dewqitha succëss kbar, hidma li kabbret l-interess fi ħdanha, li ġabret mijiet ta' żgħażaq madwarha u li tat kull ċans lil hafna biex jiżviluppaw it-talenti tagħhom f'oqsma artistici.

Għad li l-ewwel sena li se nitkellem fuqha hija l-1929, ma jfissirx li qabel din id-data ma sar l-ebda xogħol mill-Għaqda marbut mal-Karnival. Biss, bilfors ikollu nghid li ma' l-akkwist tal-Palazz Thiene bhala s-sede tal-Għaqda, bl-ispażju kollu tiegħu, il-hidmiet tal-Għaqda f'dan il-qasam, hadu żvolta u bdew isiru fuq skala kbira. Fiż-żmien tal-lum lanqas noħolmu li norganizzaw dak li kien isir tant żmien ilu.

Is-swali tal-Palazz Thiene taw l-ispażju meħtieġ għal attivitajiet li fihom jipparteċipaw il-mijiet u għalhekk insibu minnufih li fl-1929, kienu saru fil-Każin, **Ballijiet Kbar tal-Karnival** mifruxa fuq hamest ijiem, jiġifieri l-Ğimġha, is-Sibt, il-Ħadd, it-Tnejn u t-Tlieta, 8, 9, 10, 11 u 12 ta' Frar. Kienu jibdew fit-8.00p.m. u jibqgħu sejrin sa tard bil-lejl. Waqt dawn il-ballijiet kienet tat-

sehem tagħha l-orkestra tal-H.M.S. Resolution, li kienet iġġib l-isem ta' **The Reso-Lutes**. Rapport li ħabbar dawn il-ballijiet organizzati mill-Għaqda għadu jinqara fil-ġurnal Ix-XEMX tas-6 ta' Frar 1929.

Sena wara, fl-1930, l-Ġaqda ukoll organizzat l-attivitajiet karnivaleski tagħha permezz ta' aktar ballijiet. Kienu saru żewġ ballijiet privati, wieħed is-Sibt u l-ieħor il-Hadd, 22 u 23 ta' Frar u t-tnejn bdew fit-8.30p.m. Għal dawn il-ballijiet kienet preżenti biex tal-legra lill-miġbura il-Jazz Band tal-H.M.S. Resolution. Fil-ballu tal-Hadd kienet attendiet ghall-ballu il-kumpanija mill-Belt *L'Amantes des Follies* li allegrat lill-imsieħba preżenti bil-preżenza tagħha u bhala rikonoxximent, il-President Robert Bencini, f'isem l-Ġaqda, kien ippreżentalha Tazza tassew sabiha. Dan kollu jidher rapportat fil-ġurnal Ix-XEMX tat-8 ta' Marzu 1930.

Mis-sena 1930 nghaddi għas-sena 1931 u nsibu li ghall-jiem tal-Karnival, gewwa l-Każin, kien organizzati **Fancy Dress Dances**. Dawn il-ballijiet mimlija kostumi mlewna kienet saru fil-jiem ta' l-14, 15, 16 u 17 ta' Frar u bdew fid-9.00p.m. Meta din l-attivita' kienet thabbret fil-ġurnal Id-DEHEN ta' l-4 ta' Frar 1931, kien thabbar li kellha tīgħi pprezentata Tazza sabiħa lill-ahjar kumpanija magħmula b'mħux anqas minn ghaxar persuni u li tieħu sehem darbejnej f'dawn il-ballijiet.

Fl-1932, l-attivitajiet marbuta mal-Karnival fi ħdan l-Ġaqda San Gejtanu, kien organizzati kienet permezz ta' aktar ballijiet. Dawn saru is-Sibt, 6, il-Hadd, 7 u t-Tnejn, 8 ta' Frar bejn id-disħha ta' filgħaxija u t-tlieta ta' fil-ġħodu, kif ukoll it-Tlieta, 9 ta' Frar bejn is-sitta u nofs il-lejl. Waqthom insibu li ppartecipat l-**orkestra ta' l-H.M.S. Resource**. L-attendenza minn kumpaniji organizzati kienet mistennija u għalhekk l-Ġaqda rrikonoxxiet dan is-sehem permezz ta' żewġ premijiet għal kumpaniji ta' b'mħux anqas minn hmistax-il ruh. Fil-fatt l-ewwel premju li kien tazza sabiħa intreba mill-kumpanija *Flo Zieg Field Follies* minn Bormla u t-tieni li kien jikkonsisti fi statwa tal-bronz intreba minn *Senglea Radios* (IL-BERKA "THE LIGHTNING", 3 u 12 ta' Frar 1932).

L-istorja tkompli tinqara fir-rapporti tal-ġurnali u nsibu f'IL-BERKA "THE LIGHTNING" tal-25 ta' Frar 1933 li f'dik is-sena l-Ġaqda San Gejtanu reġgħet organizzat il-ballijiet tal-Karnival fil-ġranet tas-Sibt, il-Hadd, it-Tnejn u t-Tlieta.

Naslu għas-sena 1934 u nsibu lill-Ġaqda tal-Mužika San Gejtanu tiehu sehem mill-aktar attiv fil-kompetizzjonijiet u konkorsi li saru ghall-Karnival ta' dik is-sena. L-Ġaqda kienet hadet sehem permezz tal-Banda tagħha bl-isem **AS YOU LIKE IT**, kif ukoll permezz tal-kumpanija bil-kostum **THE SHINING STARS**.

Mela wara li l-Ġaqda kienet hi li bdiet torganizza l-ballijiet fil-Hamrun u tistieden u torganizza kompetizzjonijiet waqt dawn l-istess ballijiet, kienet hi ukoll l-ewwel Banda Hamruniża li ppartecipat u hadet sehem fil-konkorsi tal-Baned u Kumpaniji fil-Karnival (IL-BERKA, 12 ta' Frar 1934).

***Il-Banda San Gejtanu bhala AS YOU LIKE IT
fil-Karnival tal-1934***

***Il-kumpanija THE SHINING STARS tal-Għaqda San Gejtanu,
fil-karnival tal-1931 - kumpanija rebbieha ta' għadd kbir ta' unuri***

Meta wieħed iqalleb fil-gazzetti isib ghadd ta' tifhir u lista twila ta' premijiet li l-Għaqda rebhet f'din is-sena bil-kumpanija THE SHINING STARS. Fosthom insibu r-rapporti tal-BERKA tal-21 u 25 ta' Frar 1934 li tkellmu dwar id-dehra tal-kumpanija fit-Teatru Rjal u fil-Gaity, fejn intrebhu unuri prestiġġjuži hafna.

Għandu jkun innotat ukoll li l-kumpanija THE SHINING STARS kienet l-ewwel kumpanija fil-gżejjer Maltin li użat id-dawl f'kull kostum permezz tal-batteriji.

Barra dan is-sehem, l-Għaqda organizzat ukoll il-ballijiet tagħha fil-jiem tas-Sibt, il-Hadd u t-Tnejn bejn id-9p.m. u t-3a.m. u t-Tlieta bejn is-6p.m. u nofs il-lejl. Fihom hadet sehem il-Jazz Orchestra **The Vagabonds** ta' l-H.M.S. Delhi. Inghataw ukoll żewġ premijiet sbieħ (wieħed mogħti mid-ditta Farsons) lill-ahjar kumpaniji bil-kostum li dehru darbejnej fil-Każin. Ta' min jgħid li l-kumpanija tal-Għaqda THE SHINING STARS, ma kkoppetietx għal dawn il-premijiet mogħtija waqt il-ballijiet fil-Każin tagħha stess.

Id-dħul ghall-ballijiet kien: l-irġiel, xelin u nofs (7ċi 5m), in-nisa b'xejn imma b'invit u l-kumpaniji seba' soldi (2ċi 8m) ir-ruħ. Il-maskli kienu pprojbiti waqt id-dħul.

Nimxu sentejn u mmorru għas-sena 1936. L-Ġħaqda San Gejtanu reġgħet ippartecipat bi shiħ fil-Karnival, din id-darba bil-kumpanija **THE POPPIES**, li kienet reġistrata fuq isem il-President Robert Bencini (TIMES OF MALTA, 22 ta' Frar).

Il-kumpanija tal-Għaqda The Poppies fl-1936

Il-kostum ta' din il-kumpanija kien kollu tal-bellus u tassep kien ipaxxi l-ghajjn. Mhux l-ewwel darba wara dan il-karnival, li dhalt f'xi djar u rajt il-Poppy li kienet tintlibes fir-ras, irrangata bħala mhadda fuq xi petruna jew sufan.

Din il-kumpanija ukoll kienet kisbet suċċess ghall-Għaqda u rebhet hafna premijiet fosthom it-tieni post fil-konkors organizzat mill-Kumitat tal-Karnival, wara il-kumpanija *Wonderful Lamps* ta' Pawlu Cannavu. Fiż-żifna, kienet l-ewwel darba li sar il-konkors tal-koppji u l-kumpanija THE POPPIES rebhet ukoll it-tieni post (TIMES OF MALTA, 27 ta' Frar 1936). Jingħad li f'din il-kumpanija kien libsu ukoll ulied il-President Bencini.

Niftakar li kienu saru ballijiet kbar bħas-soltu fil-Każin, u jiena bħala tifel, kont immur ma' shabi, viċin il-Każin u hemm noqghodu naraw lin-nies deħlin ghall-ballijiet, lebsin l-evening, kif ukoll naraw lill-kumpaniji jaslu u jidħlu l-każin biex jagħtu l-wirja tagħhom. Dawn il-kumpaniji kienu jiġu minn barra l-Hamrun.

Żgur li haġa oħra li kienet tisraq ix-xena kienet id-dekorazzjoni tas-sala tal-Każin fejn kien jinżammu l-ballijiet. Il-hitan tas-sala kienu jinksew b'pitturi u s-saqaf kien jitħadha kollu bid-dekorazzjonijiet. Is-sala kienet tinbidel u ssir fi klassi għaliha u s'issa għadni qatt ma rajt ritratt ta' xi sala oħra li matul iż-żmien laqgħet fiha attivita' karnivaleska, imżejna b'dak il-mod hekk sabih, kif jixxha ir-ritratt miż̠mum fil-Każin li juri s-sala ewlenija tal-Palazz Thiene iddekorata ghall-Karnival.

Is-snин tat-Tieni Gwerra Dinjija, kienu snin li magħħom ġabu l-akbar ghaks u biżżé fost il-poplu tagħna u għaldaqstant l-aktivitajiet kbar marbuta mal-Karnival fi hdan l-Għaqda tal-Mużika San Gejtanu, ma baqgħux dawk li kienu, iż-żda ma twaqqfux għal kollo.

*Is-sala ewlenija
tal-Każin San
Gejtanu armata
u dekorata
b'mod tassep
mill-isbah ghall-
ballijiet tal-
Karnival fl-1936*

Meta ma kienx jinzcera żmien ta' *curfew* li fih lanqas biss stajt toħrog barra t-triq, kienu isiru ballijiet kemm organizzati mill-każin u kemm minn nies ohra tas-servizzi bhal per eżempju il-piloti. Mhux l-ewwel darba li xi hadd minna t-tfal u ż-żgħażaq kien jilbes ta' tfajla biex jidħol, u mill-ballu johrog inewlilna s-sandwiches, xi pastizzi jew xi pasti. Kienet tkun festa f'dak iż-żmien ta' razzjon iebes u tal-*Victory Kitchen*.

Il-gwerra ghaddiet u l-hajja bil-mod il-mod reġgħet bdiet taqbad sewwa. L-ewwel Karnival organizzat wara l-gwerra kien dak tal-1947, is-sena li fiha l-Hamrun fakkar bl-akbar festi ir-raba' centinarju mill-mewt ta' San Gejtanu. Biss dik is-sena l-Għaqda San Gejtanu ma haditx sehem u reġgħet dehret tipparteċipa bi shiħ fil-Karnival fis-sena 1949.

Fl-1949, l-Għaqda San Gejtanu hadet sehem bil-kumpanija tas-singles bil-kostum **CARNIVAL JOY RIDERS**. Dan il-kostum kien wieħed ta' xogħol kbir u mhux tas-soltu u l-hajjata żgur li kellha biċċa xogħol iebsa. Dan għaliex il-kostum għal kull persuna, ried kważi isir doppju, peress li l-karattra tal-kumpanija kienu jidħru qed irikkbu persuna oħra kukkużejt fuq daharhom. Dawn ma kienu xejn ghajr pupi. Is-sengħa tal-hajjata fit-tifsil tal-kostum, fil-mod kif kien jintlibes u fil-perfezzjoni tax-xogħol, kienu jīiegħlu lil min jara, jemmen li jkun qed jara persuna riekba fuq oħra u mhux persuna iġġorr pupu.

Xi hadd mill-każin sar jaf li kont it-Tarzna u malajr staqsewni biex nagħti daqqa t'id. Aċċettajt u dak li kont naf bdejt nagħti f'ghajjnuna lill-mibki Direttur Willie Debattista, fil-karru. Meta waslu biex johorġu għall-ballijiet, riduni immur nghin u biex stajt nagħmel dan kienu talbu permess lill-ġenituri tiegħi biex iħalluni ndur is-swali u ndum barra mal-kumpanija. Il-permess ingħata grazzi għall-fiducja li l-ġenituri tiegħi kellhom fil-persuni li marru jitkol buhom il-permess.

Fis-swali, bhal dik tal-Phoenicia u f'ohrajn, dan il-kostum ha premijiet ta' l-ewwel post, biss il-ġurija tal-Karnival kienet tatu it-tielet post. L-istess ġurija kienet tat-premju ta' konsolazzjoni lill-kumpanija għaż-żifna u għall-karru (TIMES OF MALTA, 4 ta' Marzu 1949). Din il-kumpanija tal-ġħaqda kienet registrata f'isem is-sur Joseph Montfort.

Il-kummenti tal-ġurija ma kinux ġusti u anke saret kritika fosthom mit-TIMES OF MALTA tat-8 ta' Marzu 1949. Dan kien skoraġġixxa lil kull min kien hadem u ma reġġħux dahlu għal xogħol simili. Biss lili kienu għamluli kuragġ biex noħrog għall-Kumitat u kont ikkонтestajt u kont elett. Billi kont l-iżgħar membru fil-Kumitat, kienu tawni kariga fit-taqṣima ta' l-isport, li kienet taqṣima tas-sew ħajja u importanti tas-Socjeta'. Biss, kif ga' ghed f'kitbiet oħra tiegħi, dak iż-żmien, ibda mill-President u spicċa fl-iżgħar wieħed, kulhadd kien imidd idejh għal kull xogħol, sew jekk dan kien sportiv, karnivalesk jew mužikali. Ilkoll konna naħħdu b'għan wieħed, dak, li dak li tagħmel l-ġħaqda, ikun suċċess.

*Il-kumpanija tal-Għaqda JOY RIDERS fiż-żfin,
bil-karru u dettall tal-kostum (Karnival 1949)*

Il-ballijiet ghall-jiem tal-Karnival baqgħu isiru, biss ma baqgħux mifruxa fuq ħamest ijiem iż-żda bdew ikunu ta' ġurnata jew tnejn. Hafna drabi l-ilbies kien ikun *Fancy* u tajjeb li nghidu li l-Hamrun kien wieħed mill-postijiet li kien magħruf ma' Malta kollha ghall-kiri tal-kostumi. Kellna lil Karmena quddiem il-Każin San Gejtanu u lill-familja Camilleri li kienet magħrufa ghall-kiri tal-kostumi tat-teatrin.

Il-Hamrun kien ukoll magħruf ghall-briju u l-maskarati. Kull kantuniera kienu jbiegħu il-helu taz-zokkor, landa gallettini xi ghaxar soldi, u ċikkulati tan-Nestle' ż-żgħira 2mills 'il wahda. Hafna kienu jgħaddu bit-*touring cars* jew bil-karozzini u erhilhom telghin u neżlin fi Strada Rjali u jitfghu minn dawn il-helu. Magħhom ma kinu xjonqu r-reklami bhal tat-Tom Mix, jitfghu is-sigaretti, bhal tad-Dutch Baby jitfghu bottijiet żgħar tal-halib, tas-sapun Ċavetta jitfghu is-sapun, u l-bqija. Għat-tfal u anke ghall-kbar li ftit kellhom mezzi, din kienet xalata shiha.

F'dan iż-żmien, meta l-Każin ergajna bdejna narmaw ghall-Karnival konna nagħtu sehemna fil-briju fil-Hamrun. Hekk kif naslu mill-Belt nibqgħu tilgħin sa Fleur-de-Lys u lura sal-Każin. Qabel ma konna nidħlu l-Belt, l-ewwel konna niżfnu l-Każin, imbagħad nieħdu l-pjanu Misrah San Pawl u nerġgħu niżfnu hemm ghall-Hamruniż u d-darbejtn konna nagħmlu dan quddiem folol kbar. Wara ghall-Belt.

Is-satira ġewwa l-Hamrun, speċjalment wara l-gwerra, kienet ferm popolari billi l-Manina x-xiħ (Fava), flimkien ma' oħra, kienu jagħmlu karozza jaew trakk u minn fuqhom jagħmlu ġuri jew kritika lil Mussolini u lil Hitler u l-istess kienu jidħlu l-Belt u hekk jagħmlu. Biss ġol-Hamrun, pajiżhom, kienu jixxalaw ferm aktar u n-nies li jarawhom kienu jgħaddulhom xi kumment u dawn erhilhom iwieġbu spirtu pront u jifqgħu lil kulhadd bid-dahk. Magħhom, mill-Każin tagħna, kien ikun hemm Leli Falzon (Balel) u Ĝanni Grima fost oħra.

Bilfors ikolli nsemmi ukoll meta wara l-gwerra kien fetah ir-Radio City mill-Hamruniż, is-sur Ĝuze' Schembri. Dan kien post magħruf ferm ma' Malta kollha ghall-ballijiet tal-Karnival, speċjalmenti il-palketti li kienu jkunu mikrija minn sena għal ohra u li kien wisq diffiċċi tiegħi. Il-platea kienet tkun malhnuqa bin-nies u l-istess fuq il-palk.

L-orkestri kienu ukoll marbuta ma' lokal partikulari minn sena għal ohra, bhal Jimmy Dowling il-Phoenicia, Vinny Vella ir-Radio City, Val. Valente it-teatru Manoel, u dan kien jagħmel ix-xogħol tal-kumpaniji faċċi ghax meta konna nattendu ġewwa dawn il-postijiet, kien ikollna orkestra li kienet kapaci ddoqq il-mužika taż-żifna minnufi u ma' l-ewwel qari. Postijiet ohra, fejn ma kienx ikun hemm orkestri ta' dan il-kalibru, mhux l-ewwel darba li kien ikollna nieqfu f'nofs żifna. Aghar, meta minhabba din id-diffikulta' konna ma niżfnux.

*Il-kumpanija
Joyeux
Canards tal-
Ghaqda San
Gejtanu waqt
iż-żifna
tagħha fil-
pjazza Main
Guard il-Belt*

*Il-karru tal-
kumpanija
tal-Għaqda
San Gejtanu
Joyeux
Canards fil-
karnival 1953*

*Il-karru
trijonfali tal-
Għaqda San
Gejtanu,
King Kong
Crew, fil-
Karnival
1953*

Biss konna ffortunati li kien hawn orkestri oħra ferm tajba bħal dawk ta' Pawlu Arnaud, Oscar Lucas, Chercarm u Wiġi Bongailas. Meta konna nidħlu f'lolkal biex niżfnu u naraw lil xi ħadd minnhom, konna nieħdu r-ruh.

Mela wara dik il-parentesi dwar il-Karnival ta' wara l-gwerra, inkompli nikteb dwar sehem l-Għaqda San Gejtanu f'din il-festa. Kien appuntu f'dan iż-żmien li sibt ruhi tassew involut u kienet is-sena 1953 li xeħtitni naħdem b'ruhi u b'għismi fil-Karnival. Dan peress li waqt li kont qiegħed il-Każin, kien ġie fuqi Reno il-Hajjat, li kien dilettant sewwa. Staqsieni kontx rajt il-kanzunetti ta' San Remo u min kien rebaħ. Kif semmejtlu li kienet rebħet Nilla Pizzi bil-kanzunetta Il Papaveri, warrab malajr u mar sa daru li kienet quddiem il-Każin. Ftit wara narah ġej b'pupu ta' Donald Duck u qallι biex nagħmlu kostum.

Malajr malajr, ġewwa l-Każin reġgħet qabdet ħidma kbira marbuta mal-Karnival. Is-sur Karmenu Mallia, membru antik tal-kažin u li kien jaħdem ma' l-Indjani tal-Belt, ġab il-mostri tal-pannu biex nagħżlu il-kuluri. Sar taħdit ma' Salvu Curmi biex jghallek iż-żifna u ukoll ma' l-artist George Atkins jekk kienx lest jgħinna nagħmlu karru. Ir-rota qabdet għaddejja u malajr.

Kelli disinn ta' *speed boat* li kont għamilt fil-kors tieghi fid-drawing office. Dan id-disinn malajr twahhad ma' persunaġġ li dik il-ħabta kien in voga hafna permezz tal-films, jiġifieri King Kong u b'hekk originat l-idea ta' karru trijonfali bl-isem **KING KONG CREW**. Is-suġġett ha s-sura f'King Kong bhala kaptan ta' dghajsa mimlija animali jaqdfu.

Ix-xogħol beda għaddej fuq dan il-karru trijonfali u fl-istess waqt kien għaddej ukoll ix-xogħol fuq iż-żifna ispirata mill-pupu u l-kanzunetta imsemmija aktar 'il fuq. Kien isir kuncert kuljum mill-pjanista Spiru Zammit. Il-kostumi kien qed jitħietu minn Reno u biex jikkumplimenta ż-żifna u l-kostumi sbieħ, ridna nagħmlu karru iehor. In-nies li jagħtu daqqa t'-id bdew jiżdiedu kuljum u l-holm kollu u l-fantasija ha s-sura fil-kumpanija **JOYEUX CANARDS**.

Meta nhares lura nghid li ma konniex ħdimna għalxejn, ghaliex l-Għaqda San Gejtanu kienet dik is-sena waqqfet rekord assolut billi għet l-ewwel fil-Kostum u l-ewwel fiz-Żifna li kienet kompetizzjoni ta' tfal, singles u koppji kollha flimkien. L-ewwel kien ukoll ir-riżultat fejn dahal il-karru tal-JOYEUX CANARDS. B'kolloks konna erbahna mijja u erbghin lira li konna ġa nfaqnihom kollha fl-ispejjeż involuti.

U l-karru trijonfali? King Kong Crew, li kien l-ewwel karru trijonfali mahdum mill-Għaqda tagħna, kiseb it-tielet post. Kien riżultat li ukoll imliena bil-ferħ għar-raġuni li konna kkompetejnejha ma' karrijet oħra mahduma minn persuni ta' esperjenza kbira li kienet twassal sa qabel il-gwerra u li uħud minnhom kien artisti tant ta' hila li anke kienu jagħmlu xogħol fil-knejjes (TIMES OF MALTA, 21 ta' Frar 1953).

Għall-Karnival tas-sena 1954, l-Għaqda tal-Mužika San Gejtanu għall-ewwel darba ipparteċipat b'kumpanija tal-koppji li kellha l-isem **COMPARSITAS**. Il-kostum kien kostum ta' Spanjoli, kostum li żgur li llum il-ġurnata hu diffiċċi li jsir meta tqis li t-tfajliest kellhom iż-xall kollu rakkmu ta' l-idejn u l-irġiel il-ġakketta ta' quddiem u d-dahar irrakkmati bl-idejn ukoll. Il-kanzunetta li fuqha saret iż-żifna, ovvjament kienet La Comparsita, u kienet tinżiżen b'eżattezza kbira. L-aqwa lokal li fih stajt tinnota kull pass kienet is-sala tal-Phoenicia li għandha l-art ta' l-injam. Din il-kumpanija hadet l-Ewwel fiż-żifna u t-Tielet fil-kostum.

Il-kumpanija Comparsitas waqt iż-żifna tagħha

Barra din il-kumpanija, l-Għaqda San Gejtanu, fl-1954, kellha kumpanija oħra bl-isem **LES PARASOL**. Il-kostum kien Umbrella, biss l-irtokk tal-wiċċ kien

Il-Kumpanija Les Parasol

xi haġa tal-ghaġeb. Bizzżejjed ngħid li biex isir, is-sur Rizzo minn Tas-Sliema kien jibda jirtokka lill-membri tal-kumpanija aktar minn tliet sīgħat qabel. Il-mużika għaż-żifna ta' din il-kumpanija kienet il-famuża Singing In The Rain, kanzunetta tassew addattata għal mas-suġġett.

Ta' min jgħid li dawn iż-żewġ kumpaniji tal-Għaqda, irsistew kemm felħu u bejniethom kienet dahlet bħal pika min minnhom se jagħti l-aqwa wirja ta' żfin. Kull kumpanija żammet kemm setghet kollox sigriet mill-kumpanija l-oħra u meta kumpanija tkun qed tiżfen fis-sala t'isfel, il-kumpanija l-oħra kienet toqghod fuq. Il-kumpanija LES PARASOL ukoll kisbet riżultat sabiħ ferm meta ġiet l-ewwel fiż-żefn u l-ewwel bil-kostum fil-kategorija tas-Singles.

Għaż-żewġ kumpaniji kienu jinħtieġ żewġ karrijet. Dak iż-żmien hafna kienu jqabbdu lil artisti ta' fama u jagħtuhom mijiet ta' liri meta l-ewwel premju kien erbgħin lira biss. Naf li aħna, bl-ghajnejha ta' George Atkins konna ħdimna iż-żewġ karrijet aħna. Ma kinitx haġa faċċi meta tqis li dak iż-żmien kont tkun trid ittellha' lill-kumpanija kollha fuq il-karru.

Għall-karru tal-koppji konna ħdimna bil-pajpjiet mingħand id-ditta Spiteri ta' Tal-Pieta' u ghall-karru tas-singles konna ħdimna bis-serratizzi u t-twavel bħalma konna nagħmlu qabel. Ir-riżultat li ksibna b'dawn iż-żewġ karrijet

kien: ir-raba' bil-karru tal-COMPARSITAS u t-tmienja bil-karru ta' LES PARASOL (TIMES OF MALTA, 6 ta' Marzu 1954).

Ta' min jgħid li dawn iż-żewġ kumpaniji kienu rebħu ghadd ta' tazzi u trofej fis-swali tal-ballijiet.

***Il-karru bil-kumpanija
Les Parasol għaddej
quddiem folol kbar
fil-Belt***

Fis-sena 1955, l-artist George Atkins ma setax jagħtina daqqa t'id u b'hekk il-karru li ridna nagħmlu kien ugiegħi ta' ras. Il-kumpanija tagħna kien jisimha **COPACOBANA** u bhala żifna kellna l-kanzunetta ta' Anna Mariani mill-film ANNA. Din il-kumpanija u ż-żifna tagħha kisbet ukoll success kbir tant li fil-kompetizzjoni taż-żfin fil-pjazza tal-Karnival, ġejna it-Tieni.

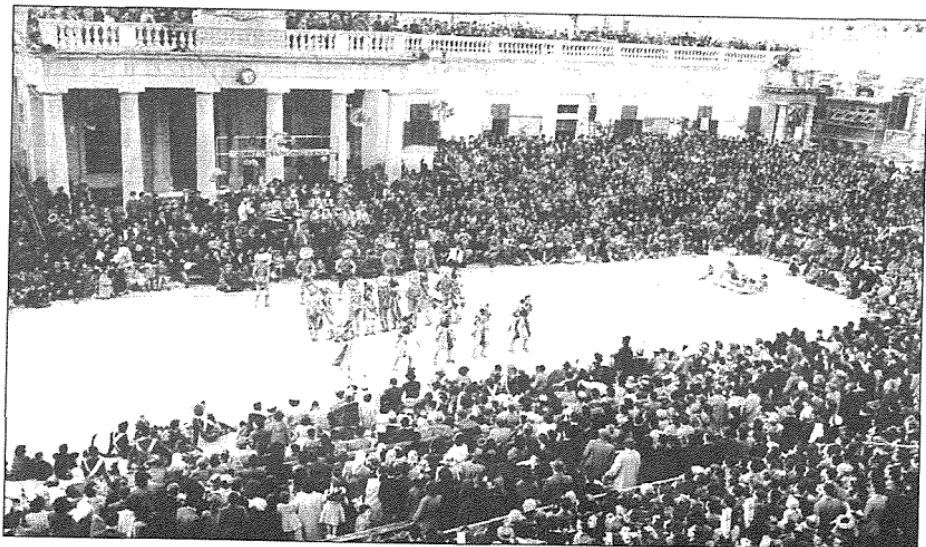
Il-kostum tal-kumpanija kien tal-bellus u ma' kull parti tiegħu kien mimli bil-ġniegel. L-akbar biċċa xogħol iebsa kienet li l-membri tal-kumpanija kellhom ta' kuljum ibabhu kull parti ta' għisimhom li kienet tidher, b'ilma miżjud il-kultur biex il-ġilda tigi aktar skura.

Dwar il-kostum tal-kumpanija tagħna, l-avukat Herbert Ganado kien għamel kumment fuq il-ġurnal Leħen is-Sewwa dwar il-moralita' ghaliex kellna żaqqna xi ffit mikxufa. Illum x'kien jagħmel - jikteb rumanz?

Imma dakinh fuqna biss saru l-kummenti ghaliex għal kumpanija oħra minn Tas-Sliema li fiż-żifna tagħhom bdew jixxuttaw kullimkien b'xugaman li kellhom f'idejhom, ma ntqal u nkiteb xejn!

Il-kumpanija Copacobana

*Il-kumpanija tal-Għaqda San Gejtanu Copacobana
waqt iż-żifna tagħha ġewwa l-Belt*

Bħala suġġett għall-karru ta' din il-kumpanija konna ddecidejna li nagħmlu kitarra kbira. Hdimniha fil-bitha tal-każin u tassew kienet kitarra kbira li kellna battikata shiha biex hrigniha. Biex waslet għat-triq, l-ewwel konna tellajniha fuq it-terrazzin u mbagħad għal fuq il-bejt u minn fuq il-bejt tniżżelet għat-triq. Kif din tniżżelet ġewwa t-triq id-dilettanti bdew ġejjin minn kull rokna jammiraw ix-xogħol. Biss, kellna l-biża' li din ma ddurx fit-toroq tal-Belt. Kienet giet twila 46 pied. Għalhekk bil-lejl konna morna l-Belt mgħobbija b'serratizzi u kurrenti u hemmhekk ppruvajna d-dawrien fi Triq l-Arcisqof, Triq Kristofor u Triq l-Ordinanza, minn fejn konna se nghaddu. Iddecidejna li mmejluha ftit u b'hekk il-kitarra setgħet tghaddi żgur.

Niftakar sewwa li b'din il-kumpanija, minn ġimħa qabel il-Karnival konna mmorru kuljum ghall-ballijiet. L-ghada filghodu in-nies kienet tittawwal fil-ħanut ta' missieri biex jaraw kemm ikunu żdiedu t-tazzi merbuha mill-kumpanija. Din il-kumpanija b'kolloxb rebbet sittax-il tazza mis-swali tal-ballijiet minbarra premijiet fi flus. Il-ġurija tal-Karnival kien tatha it-Tielet ghall-kostum, it-Tieni għaż-żifna u l-Ewwel għall-karru.

F'dik l-istess sena, 1955, il-kumpanija Farsons kienet għamlet premju speċjali ta' mitejn u hamsin lira (li kienu hafna dak iż-żmien), għall-ahjar item fil-Karnival. Il-ġurija tal-Karnival kienu vvutaw u ġabu lilna u lil kumpanija oħra li kellha s-suġġett *Beauty on the Beach*, fl-ewwel post għal dan il-premju u ssuġerew li l-premju jinqasam. Id-ditta Farsons m'acċettatx din il-proposta u kien gie ornat *recount*. Ir-rizultat tar-*recount* wera li l-kumpanija tal-Għaqda San Gejtanu kienet ghaddiet lill-kumpanija l-oħra b'xi erbgħin punt. B'hekk l-Ġħaqda tagħna kienet l-ewwel wahda li nghatat il-premju tal-**BEST ITEM IN CARNIVAL**.

Il-karru tal-kitarra Copacabana - Karnival 1955

Mill-1955 inkomplu nterrqu s-snin u ngħaddu għas-sena 1956, is-sena li fiha l-Għaqda tal-Mużika San Gejtanu iċċelebrat il-hamsin anniversarju mit-twaqqif tagħha fl-1906.

Fil-Karnival ta' dik is-sena, il-kumpanija tal-koppji tal-Ġħaqda kien jisimha **SALON DE FRANCON**. Din kienet tikkonsisti fi tfajliet li kien lebsin ta' pinzell tal-leħja u il-kappell, jew ahjar ix-xedd tar-ras, kien mopp tat-terra. L-irġiel kienu mqassijiet. Originarjament it-tfajliet kien sejkollhom dbielet tar-rafja, li dak iż-żmien tant kienet għolja li kull dublett kien jiswa erbatax-il lira. Din iż-żda tant kienet tibna fina li waqt ix-xogħol tad-dbielet bdiet titfarrak u allura fil-ġimġha li kellna noħorġu fil-ballijiet qabel il-Karnival, konna għamilna dbielet tal-ħbulu. Dan ukoll ħolqilna problema għaliex ma kellux riha pjacevvoli, tant li meta konna ninżlu mix-xarabank qabel nidħlu f'xi sala konna nisprijjaw dawn id-dbielet bil-fwieħha.

Għall-jiem prorrja tal-Karnival konna dħalna l-Belt bid-dbielet tar-rafja. Il-kumpaniji l-oħra pprotestaw u batejna hafna. Kien tawna somma flus biex itaffulna l-isforzi kbar li konna għamilna ta' xejn.

Donnu li dik is-sena kollo kien ġej mghawweġ, ghaliex fil-bidu lanqas biss konna se nippartecipaw minhabba li kienu naqsu f'daqqa hafna mit-tfajliet li kienu jippartecipaw issoltu li kienu ġejjin minn ftit familji.

Il-karru Salon de Francon tal-1956

Il-kumpanija tal-Ġħaqda Salon de Francon fuq it-taraġġ ta' Kastilja l-Belt

Il-kumpanija Salon de Francon waqt iż-żifna tagħha fil-Belt

Konna daħħalna tfajliet li ma kinux ta' ġewwa, fis-sens li dawn kienu jiġu jiżfnu waqt xi ballu jew fil-pjazza u jitilqu immedjatament. Konsegwenza t'hekk, anke l-atmosfera ta' dahk u ċajt fuq il-karru kienet batiet hafna.

Problema oħra li kellna kienet dwar il-mužika. Ridna li niżfну għal silta mill-opra Barbiere di Siviglia, iżda sibna ħafna min jopponi għal silta minn optra u għalhekk kellna naċċettaw mužika oħra għaż-żifna. Biss is-sena ta' wara mužika operistika kienet ġiet aċċettata għal kumpaniji oħra.

Biss dik is-sena l-Għaqda kellha s-sodisfazzjon li tidħol għal biċċa xogħol oħra marbuta mal-Karnival. Fuq inizzjattiva tas-sur Pawlu Debattista li kien membru fil-kumitat tal-Għaqda u ukoll membru fil-kumitat tal-Karnival u l-persuna l-oħra tant magħrufa, Johnny Catania, l-Għaqda tagħna ingħatat l-inkarigu li tkun hi li tirxoxta l-parata tradizzjonal tal-Karnival. Huma t-tnejn ħadu l-inkarigu li minn fost it-tfal tal-membri tal-Għaqda, jgħaqqu numru sewwa u jharrġuhom għal din il-biċċa xogħol.

Saru kostumi ġodda u differenti minn dawk li kienu qabel. Il-Kavallieri tlibbsu parrokka bajda fuq kostum bl-arma tal-Kavallieri u Malta. It-Torok ukoll sarilhom kostum wisq aktar sabih minn dak ta' qabel u l-ahħar u mhux l-anqas tibdila fil-Malta li ghaliha kienet issir il-ġlieda. Din il-parata damet issir mit-tfal tal-Għaqda San Gejtanu għal diversi snin u dejjem ġiet mgħallma minn Johnny Catania, bil-mod kif huwa kien snin qabel ha sehem fiha meta tifel ġewwa l-Imsida.

Żgur li l-ebda Għaqda Mużikali oħra qatt ma nghatat l-linkarigu li ttella' Il-Parata. Ta' min jghid ukoll li Johnny Catania kien daħħal din it-tradizzjoni fost l-emigrantti ġewwa l-Kanada. Meta l-Għaqda San Gejtanu waqfet milli torganizza il-parata, din baqgħet ġewwa l-Hamrun u ghaddiet għand l-Iscrews tal-Hamrun li għadhom jorganizzawha sal-lum.

Kif ghadda l-Karnival tal-1956 u l-hsieb ġera lejn il-Karnival tas-sena 1957, kieni saru xi taħdidiet biex issir għaqda mal-kumpanija tal-Gżira ta' George Zahra, biss xejn ma kien konkluż. Tajjeb nghidu ukoll li sar magħruf li fil-Karnival tal-1957, iż-żfin ma kienx ser isir iż-żejed fil-pjazza tal-Main Guard il-Belt iż-żda kien se jibda jsir ġewwa x-Xaghra tal-Furjana. Dan kien ifisser li wara li ddur it-toroq tal-Belt kont tasal il-Furjana kważi fid-dlam. L-Arena kienet kbira hafna. Biex wieħed ikollu idea, konna nidħlu minn fejn hemm l-ufficiċi tad-Dipartiment tat-Taxxi Interni u kienu jidħiħluna f'daqqa xi hames jew sitt karrijet u kumpaniji. Ghad li karru ġewwa t-toroq tal-Belt Valletta kien jidher kbir u jimla t-triq, ġewwa x-Xaghra tal-Furjana, minkejja li kienet tintuża biss parti minnha u li konna nidħlu numru ta' karrijet, maskeruni u kumpaniji f'daqqa, kulhadd beda jidher qisu nemla.

Fl-1957, l-Għaqda tal-Mużika San Gejtanu ipparteċipat fil-Karnival permezz tal-kumpanija **DONKEYS IN GALA**, li kienet kumpanija tas-singles jirrapreżentaw Hmir libsin is-surtun.

L-idea u x-xogħol tal-karru kien fdat f'idejn George Atkins għal darb oħra filwaqt li ż-żifna kienet ghall-ewwel darba fdata f'idejn Ĝuži Delia li kien għadu kif sar *champion* taż-żfin ta' Malta. Kien tassew żeffien tajjeb u l-hidma tiegħi kienet swiet biex isem l-Għaqda ikompli jinrabat ma' żfin tassew tajjeb,

haġa li konna ilna popolari għaliha sa mill-ewwel żifna fl-1934.

L-idea li lill-ħmar inlibbsuh is-surtun kien fiha x'tifhem. Is-surtun kien ġeneralment jintlibes minn dawk tal-klassi l-gholja, l-ghorrie! Dan l-ilbies xiddejnieh fuq il-ħmar li kien (u għadu) assoċċiat ma' min ma jkunx irid jifhem jew ma jkunx jista' jifhem. Is-surtun kif ukoll il-qalziet kienu mfassla mill-hajjat magħruf f'dak iż-żmien,

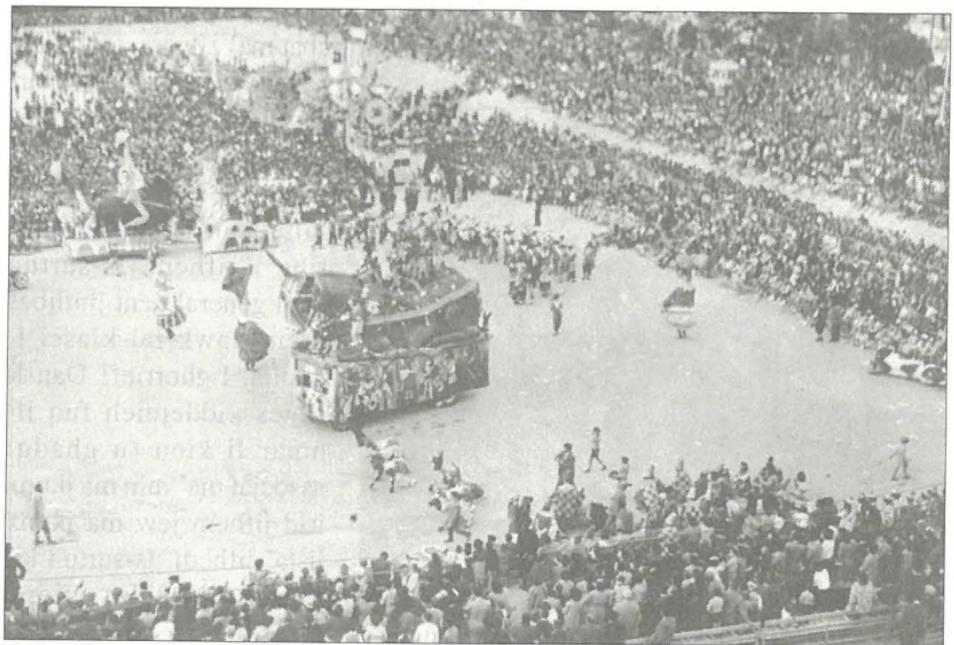

Il-kumpanija Donkeys In Gala tistenna il-waqt li tiżfen iż-żifna tagħha ġo l-Arena

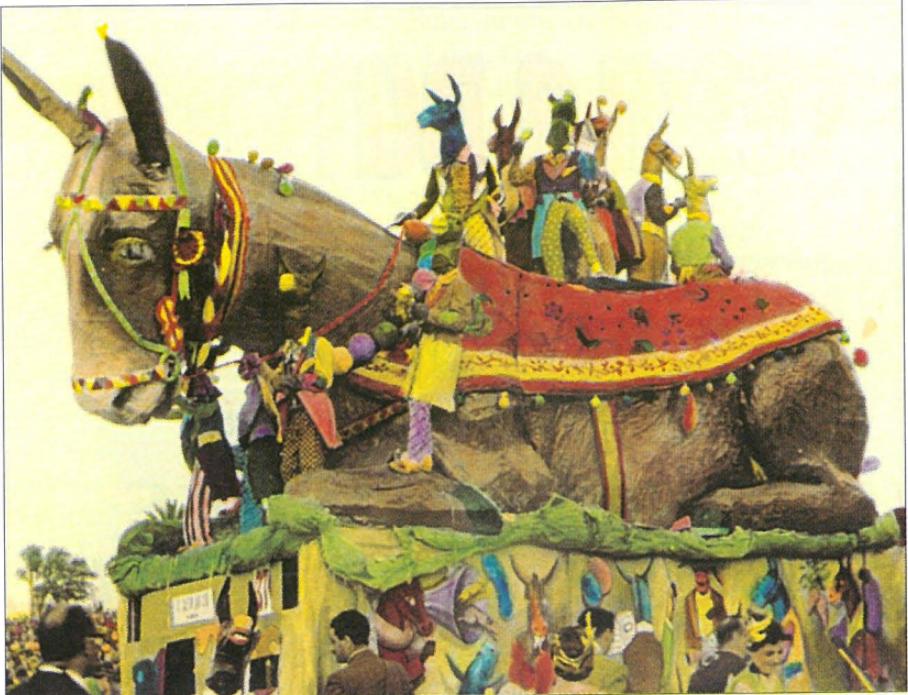
Reno Tailoring, li kien armat kemm il-ħamrun u kemm il-Belt u li kien dilettant sewwa tal-Karnival u kien jaf x'jirrikjedi x-xogħol. Ir-ras tal-ħmir kienet tal-kartapestu u kienet xogħol ta' Duminku Azzopardi li fil-Karnival kien ha sehem u rebah b'diversi karrijet tiegħu.

Biss l-akbar biċċa xogħol kienet li nlibbsu ħmar ta' veru il-kostum tal-kumpanija u lil sidu miegħu biex jieħu hsiebu ħalli l-ghalliem taż-żifna jidħol fuqu. Meta fit-tieni ġurnata tal-Karnival indunaw x'kien ġej, inqalghu hafna diskussjonijiet u kellna niżfnu l-ahħar aħna minhabba l-biża' li l-ħmar seta' jisfratta jew jagħmel il-bżonnijiet naturali tiegħu f'nofs l-arena, haġa li xejn ma tkun sew ghall-kumpaniji l-oħra.

Il-kumpanija tas-Singles Donkeys in Gala waqt iż-żifna tagħha

Il-karru Donkeys in Gala f'nofs l-Arena

Il-Karru tassew sabih tal-Għaqda San Gejtanu Donkeys in Gala (1958)

Fil-fatt dak li kien inhaseb, sehh ftit hin qabel ma l-hmar iddahħal fl-arena. Qabadna paniku u trid tarana nahslu lil dal-hmar biex jidher sewwa fiz-żifna. Imn'alla li magħna kellna lil Ĝużi Frendo li xi haġa dwar l-annimali kien jaf sewwa, għaliex hidmietu swiet wisq f'dak il-hin.

Aktar 'il quddiem kont semmejt lill-avukat Herbert Ganado. Din id-darba ukoll kien ikkumenta f'kitbietu dwar il-kumpanija tagħna u kien faħħar hafna l-idea u x-xogħol tal-karru u taż-żifna u kien bassar l-aqwa riżultat. Biss ir-riżultat tal-ġurija ma kienx għal kolloxb bħal dak imbassar minnu. Fil-fatt għaż-żifna konna ġejna l-Ewwel, ghall-karru konna ġejna t-Tieni (post maqsum ma` karru iehor ta` kumpanija tal-koppji, *Fiammetta and the Fireman*) u ghall-kostum ukoll it-Tieni.

Ir-rapport tal-ġurija kien jghid li s-suġġett magħżul kien idaħħak minnu nnifsu u allura ma kellux preġju, li l-karru ma kienx komplut min-naha ta' wara u li l-hanqa tal-hmar li kienet tinstema' minn fuq il-loudspeakers kienet twila żżejjed! Din il-hanqa kien jagħmilha l-mibki Leli Falzon (Balel). Matul is-snini kienu hafna li kkuppjaw l-idea tal-hmar, biss qatt ma rajna mudell sabiħ bħal dak tal-ġurija fl-1957.

Dawn il-kummenti ntqalu biex jiġiustifikaw il-ġħala il-premju tal-Best Item In Carnival ma nghatax lill-Għaqda għat-tieni darba.

Din il-kumpanija ukoll kienet rebħet numru sabiħ ta' premijiet mis-swali tal-ballijiet, kemm f'tazzi u kemm fi flus. Dak iż-żmien, dak kien il-gost; ir-rebħ kuljum ta' xi premju. Dan kien jiġi milqugh b'ferħ u b'sodisfazzjon kbir minn kull membru tal-kumpanija li jkun wettaq tant sagrifċċi fi preparazzjoni u anke f'infieq personali.

Wasalna issa għas-sena 1958, is-sena ta' l-ahħar dehra tal-Għaqda San Gejtanu fil-kompetizzjonijiet tal-Karnival ta' Malta.

Il-kumpanija tal-Ġħaqda kienet magħmulu mill-koppji u kienet iġgib l-isem **SATTELITES AND SPACEMEN**. Din il-kumpanija żammet mat-tradizzjoni u għal darb' ohra kienet imlibbsa kostum tassew sabiħ u kkulurit li kien juri fantasija spazjali. Għal magħha kien inħadem ukoll karru bl-istess tema. Bħalma ġara kull sena, din il-kumpanija tat-ukoll ghadd ta' wirjet gewwa s-swali tal-ballijiet, minbarra l-wirjet tagħha waqt il-kompetizzjonijiet ufficjal u rebħet ukoll ghadd ta' premijiet.

Il-kumpanija waqt iż-żifna f'wieħed mill-ballijiet

Il-kumpanija Satellites And Spacemen

Il-karru Sattelites and Spacemen fil-Karnival 1958

L-Għaqda San Gejtanu baqghet għal xi snin oħra torganizza l-parata tal-Karnival sakemm din ghaddiet f'idejn l-Iscouts tal-Hamrun.

Din l-istorja kollha ta' successi ma kinitx tkun possibbli li tinkiseb mingħajr il-hidma, l-imhabba u l-interess ta' mijiet li matul is-snин taw kontribut kbir, ħafna drabi b'sagħiċċi finanzjarji personali kbar. Is-suċċess miksub minn dawn kollha għadu jidher fis-sbuhija kollha tiegħu permezz tal-mijiet ta' tazzi merbuha u li llum qed iżejnu s-sala Francesco Buttigieg fil-Palazz Thiene.

Iż-żmien jgħaddi iżda t-tifkira għadha wisq hajja u f'dawn l-ahhar snin komplew żammewha hajja ż-żgħażaq Tamlīn permezz tal-kompetizzjoni li qed jorganizzaw kull sena ghall-isbah kostum karnivalesk għat-tfal, kompetizzjoni li toffri l-ahjar premijiet f'Malta kollha. Ma' din fl-ahhar sentejn żidied ukoll is-sehem tal-Banda San Gejtanu fil-parata tal-baned li qed issir fil-Hamrun is-Sibt tal-Karnival.

Min jaf? Forsi fil-futur għad nerġġiħu naraw theggieg il-huġgieġa ta' attivita' fi hdan l-Għaqda fejn jidħlu l-festi tal-Karnival. Kollox jindika li x-xrar baqa' haj u qatt ma ntefa' u fejn ikkollok ix-xrara faċiilment titkebbes huġgieġa li terġa' tikseb unuri kbar għall-Għaqda.

**Horace Muscat
President Onorarju**